

metrologia esmentada. Entenem que no hi sobrarien un mapa i una taula cronològica que contrastés els fets aranesos amb el seu context circumferent. Més encara: com que donem per cert que serà de lectura obligada per als estudiants d'aranès (o d'occità en general), creiem que no hi sobraria un índex sistemàtic. No ignorem que un índex sistemàtic d'una cultura en principi és impossible, perquè la culturologia és una ciència generalista, les disciplines particulars de la qual es compen-tren entre elles, però millor donar pautes, que no pas deixar que l'estudiant s'hi perdi. I és que, justament perquè el llibre és bo, gosem exigir-li més: *noblesse oblige*.

En conclusió: cal encomiar Jèp de Montoya, sense, emperò, oblidar de donar les gràcies a les institucions que han costejat i editat l'obra. I és que es tracta d'un volum que immancablement tindran cadascuna de les llars de l'Aran, però que també cal que disposin, com a obra de referència, totes les biblioteques populars del Principat —els catalans en bloc hem d'assumir el patrimoni aranès, com a part substancial—, com també totes les biblioteques de les facultats de filologia romànica d'arreu del món —cap romanista no té dret a ignorar aquest llibre.

Jordi BAÑERES

*Por la normalización del español: El estado de la cuestión, una cuestión de Estado.* Barcelona: Federación de Asociaciones por el Derecho al Idioma Común Español (FADICE), 1998, «Libros PM Ensayo», 239 pàg.

Mentre el llibre d'Antonio Santamaria, *Foro Babel: El nacionalisme i les llengües de Catalunya* (Barcelona: Àltera, 1999) ha tingut un gran ressò mediàtic, el que ara ressenyem no n'ha tingut gairebé gens. Diverses poden ser les causes, però no es pot descartar que la raó principal es trobi en el fet que, als mateixos autors, no els ha interessat difondre'l en aportar una aporia irresoluble: s'omplen la boca amb *Espanya* i *espanyol*, però el marc d'anàlisi no co-

breix mai tot l'Estat, sinó que es desagra en les nacions que l'integren. I és que prendre's seriosament el marc global obligaria, ineluctablement, a plantejar-se el multilingüisme de les institucions estatals, tema justament tabú per als espanyolistes. Addicionalment, es pot aportar un segon motiu: el pretès problema «espanyol» amaga el que és bàsicament un problema català. Com és prou conegut, la nostra llengua representa el 32 % de totes

les poblacions amb llengües no estatals de la UE, i monopolitza el 68 % de les de l'Estat (dades d'Euro-romosaic, 1995).

Tot amb tot, *Por la normalización...* aporta una panoràmica molt completa. Arrenca amb un pròleg d'A. de Miguel, «Glosomaquia» (p. 7-10), que postulla que «la lengua es propiedad de quien la habla, la posee como parte de la herencia familiar». Com que «herencia» no pren ací un significat jurídic (no es transmet *mortis causa*, sinó *inter vivos*, sense ser alhora una donació que descapitatitzi el donant), mixtura, per tant, dret («propiedad») amb biologia. Fins ara existia la biosociologia, amb un *pendant* racista: ara queda inaugurada la iusbiologia, versió espanyola de biosociologia.

M. de Guzmán, a «Introducción. Una cuestión de Estado» (p. 11-26), exemplifica a la perfecció la mistificació d'àmbits i temes que hem apuntat suara. La «cuestión de Estado» es redueix, a partir de la tercera pàgina del seu text, en una fòbia anticatalana —«los párrafos que siguen se refieren fundamentalmente a Cataluña»— focalitzada exclusivament en l'ensenyament obligatori. A. González, a «Visión jurídica del problema» (p. 27-39), comença amb citacions extenses de Juan de Valdés, Cervantes, Marañón i Baltasar Gracián (en aquest ordre), indicatiu de la concepció erràtica que té del dret.

El gruix del llibre l'ocupa la secció «Testimonios». Dels 13 oferts, 10 se centren en el paísos de llengua catalana, 6 dels quals, particularment en el Principat. Per camuflar aquest biaix, els primers testimonis estan dedicats a altres àmbits. E. López, de l'*Asociación Gallega para la libertad del Idioma* [sic, al llarg de tot el text, els criteris per les majúscules i minúscules són aleatoris] (p. 40-52), ens tranquil·litza quan afirma que a Galícia no s'ha arribat a la «limpieza étnica», i que el problema, en les seves justes proporcions, consisteix en el «chantaje» de «grupos pseudoculturales» sumat amb el «borreguismo» de la resta. Segons López, el galleg ha esdevingut una eina de manipulació política, que planteja problemes en tots els nivells educatius, per bé que s'està filtrant pertot, amb la connivència dels tribunals «que están entrando en el peligroso juego de la sacralización de los idiomas autonómicos». Un anònim («se omite nombre por amenazas terroristas» [sic]), de l'*Asociación Veleia* (p. 53-58), ataca *in toto* els nacionalistes bascos i les seves pretensions d'euscaldunitzar Àlaba. I. de Baños, de l'*Asociación Valenciana de Castellano-hablantes* (p. 59-67), presenta en una pàgina la seva entitat, per reproduir, a cop seguit, l'*Informe presentado al Consejero de Educación y Ciencia de la Generalidad Valenciana* (1994). Les Illes queden cobertes (p. 69-78) pel «Discurso de D. Mi-

guel Garau y Rosselló en el acto de ingreso de la Plataforma Cívica en Defensa de la Lengua Balear» [sic, en l'epígraf superior apareix amb el nom més exacte de *Plataforma cívica en defensa de la Lengua Balear y del Castellano (Mallorca)*, i que en altres fonts s'anomena *Plataforma Cívica en Defensa de Sas Llengos Baleás*] on es detalla per peces menudes el «genocidio cultural» i s'aporten mostres de l'ortografia balearo-castellano (mallorquina), vgr: «*Papés ménten b̄r̄bas y no b̄nas rah̄ns*». Tot seguit segueix un text de F. d'Oleza que inculpa el pancatalanisme historiogràfic i filològic. J. F. Bermejo, de l'*Asociación en defensa del ibicenco y del castellano* (p. 79-82), remet al Decret Rotger (1996) per justificar la creació de l'entitat, i en relata la seva curta història. Adoni's el lector que, sumant el que afirma aquest article i l'anterior, a Eivissa es parlen tres llengües: castellà, «*ibicenco*» i «*balear*» (cap d'elles, evidentment, no té res a veure amb el català). A. Tercero, de l'*Acción Cultural Miguel de Cervantes* (p. 83-92), conta la trajectòria de l'entitat, i en detalla els àmbits d'acció. P. Pujol, de l'*Asociación para la Lengua Española en la Administración de Justicia* (p. 93-98), comença la primera frase amb «*La Administración de Justicia en Cataluña...*», i torna a reduir el «problema» estatal a un de merament català. El seu text és potser el més unidimensional, ja que redueix un

presumpte problema social a una estricta qüestió gremial dels funcionaris de l'Administració de justícia a Catalunya.

A. Diest, de la *Coordinadora de Afectados en Defensa de la Lengua Castellana -CADECA* (p. 99-104), cau en idèntic vici que l'anterior i principia el text amb «*En los ambientes escolares de Cataluña...*». La seva aportació, tanmateix, és valuosa perquè els seus estilemes novel·listics potser delaten l'autonímia d'Azahara Larra Servet, pseudònim responsable d'*Extranjeros en su país* (Madrid: Libertarias, 1992), fita pionera de l'ofensiva espanyolista. C. Leal, de l'*Asociación de Profesores por el Bilingüismo* (p. 105-112), blasma la immersió lingüística «*a la catalana*». J. Rivas, de l'*Asociación de Padres por la Enseñanza en Libertad* (p. 113-116), rectifica el padró de l'Institut d'Estadística de Catalunya (7.130 aranesos, dades de 1996) «*sobre un censo de 4.000 habitantes, [ ] hay unas 1.000 personas cuya lengua habitual es el aranés, otro millar habla normalmente catalán, y los 2.000 restantes se expresan en castellano*». Aquestes proporcions li serveixen per arremetre «*las modas y los cucañistas*» que van a favor de l'aranès. A. Robles, de l'*Asociación por la Tolerancia* (p. 117-132), relata la crònica de l'entitat, amb «*acciones arriesgadas, llenas de miedos fantasmas y reales*».

El tercer gran bloc del llibre porta el títol de «Jurisprudencia».

H. Gómez, amb «Treinta y cinco fallos judiciales» (p. 131-144), en fa els corresponents resums, amb una lectura, pel cap baix, esbiaixada. «La Sentencia. Comunicado oficial del Tribunal Constitucional y los dos Votos particulares» (p. 145-168), reproduceix extractes de la del 23 de desembre de 1994 que declarava inconstitucionals dos punts de la Llei de normalització lingüística. Tot seguit, segueixen un parell de comentaris. En el primer FADICE és el responsable corporatiu d'«Análisis de la Sentencia» (p. 169-178), mer parafraseig extrajurídic. En el segon, es reproduceix el text del catedràtic de dret T. R. Fernández, «La normalización del catalán como problema constitucional» (p. 179-196), aparegut prèviament a *Civitas*, 87, 1995. Si bé l'article traspua professionalitat, cal dir que és extern al llibre, puix ni l'autor milita en cap de les entitats de FADICE, ni el text ha estat escrit en funció seu: és un pur afegitó amb tises i pega.

L'apartat següent correspon a «Dos cartas al Presidente del Gobierno» (p. 197-210); duplica una lletra de FADICE (juliol 94) i una altra de la Real Academia Española (novembre 94), que en el seu moment ja van suscitar una animada controvèrsia. Els acompanya la reproducció d'algunes de les reaccions més destacades (de la Generalitat, l'Òmnium Cultural, l'IEC, etc.)

L'«Epílogo», penúltim apartat del llibre, aporta el text del *presi-*

*dente* del FADICE, «Por una Ley de Normalización del Español» (p. 211-232), epítom de tot el llibre i on es fan afirmacions de pes com ara que l'Estat espanyol «no se trata de un Estado con cinco o siete lenguas de parecida extensión e implantación, al estilo de Suiza»; o que «el español —que dejó de ser castellano hace quinientos años— se fue extendiendo [per tot l'Estat] *sin imposiciones, como lengua usual*». Se'ns intenta convèncer que la Constitució vigent permet més joc que la republicana; que l'*invento* de la normalització arrenca de l'època d'UCD; i que si hi ha hagut poques protestes és perquè (tots?) els partits polítics i sindicats han forjat un discurs ofensiu, pel mimetisme de la immensa majoria, i pel desistiment del Govern espanyol. Acaba —*tour de force* de tota l'obra— urgint una Llei de normalització del castellà.

L'«Apéndice» correspon a unes «Tablas comparativas de Estatutos y Leyes de Normalización» (p. 223-239), que ofereixen uns quadres de doble entrada molt elementals.

A l'inici de la ressenya esmentàvem dos motius per a l'escassa difusió. Ara en podem afegir un tercer: probablement cada autor, quan va lliurar el text, va pressuposar que la seva aportació fóra la més fluixa, però que el conjunt se salvaria gràcies als altres coautors. En veure l'obra impresa, tots van constatar la falsedat de la suposició inicial. En resum, un llibre de poca qualitat i, a

més a més, fallit, car incompleix el que el títol enuncia. I és que un plec

de peces soltes no conforma pas una unitat de nivell superior.

Jordi BAÑERES

Jordi BAÑERES i Miquel STRUBELL, *Argumentaire sur les langues moins répandues*, Brusselles, Centre d'Informació de Brusselles del Bureau Européen pour les Langues Moins Répandues, 1998, 59 pàg.

Aquest opuscle ha estat editat per l'organisme que traduïm habitualment com a Oficina Europea per les Llengües Minoritàries. El Bureau, que va néixer el 1983, és un organisme sense finalitat de lucre creat per ajudar les organitzacions que treballen en favor de les llengües dites minoritàries o regionals a Europa. La publicació ha estat subvencionada per la Comissió Europea i ha estat editada en francès i en anglès.

L'objectiu de l'obra és divulgar la importància de les llengües així definides —a les quals ens referirem tot seguit, per tal d'aclarir conceptes— i donar a conèixer una sèrie d'arguments (d'aquí ve el títol d'«argumentari») en favor seu, del seu coneixement i del seu ús en tots els àmbits. L'obra, a més, vol desfer tòpics i malentesos i lluitar contra els arguments contraris, ja siguin de menyspreu, d'ignorància o d'autoodi.

Els autors són Jordi Bañeres, responsable del Centre de Documentació en Sociolingüística i autor de nombrosos estudis sobre sociolingüística, i sobre minories lingüísti-

ques en particular, i Miquel Strubell, director llavors de l'Institut de Sociolingüística Catalana, antic coordinador de l'estudi *Euromosaic* i president del Centre Europeu per les Cultures Tradicionals i Regionals de Llangollen (País de Gal·les). El segon pertanyia en aquell moment, com el primer encara ara, a la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.

A la pàgina 9 hi ha la definició de «*langues moins répandues, minoritaires, régionales*». Aquesta expressió, així en conjunt, l'hauríem de traduir al català com «llengües menys esteses, minoritàries o regionals», ja que l'equivalència de «*répandues*» és «esteses, escampades o propagades».

Els autors ens avisen, però, que amb aquest nom s'entenen conceptes diferents, si bé ells consideren el més clar el que ve del Consell d'Europa a través de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Aquesta definició inclou les llengües: «1. Parlades tradicionalment en un territori d'un estat